Lieve hart!

Eerste druk, 2013
© 2013 Janine van der Hulst-Veerman

Correctoren: Jaap van der Hulst, Lisa van der Hulst
Foto cover: bewerkte foto van mast en zeil van een Huizer Botter
Foto's binnenwerk: Collectie Huizer Museum

ISBN: 9789048431205
NUR: 344

Uitgever: Free Musketeers, Zoetermeer
www.freemusketeers.nl

Free Musketeers
Kansrijk uitgeven voor iedereen

Hoewel aan de totstandkoming van deze uitgave de uiterste zorg is besteed, aanvaarden de auteur en uitgever geen aansprakelijkheid voor eventuele fouten en onvolkomenheden, noch voor de directe of indirecte gevolgen hiervan.

Niets uit deze uitgave mag zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever worden openbaar gemaakt of verveelvoudigd, waaronder begrepen het reproduceren door middel van druk, offset, fotokopie of microfilm of in enige digitale, elektronische, optische of andere vorm of (en dit geldt zonodig in aanvulling op het auteursrecht) het reproduceren (I) ten behoeve van een onderneming, organisatie of instelling of (II) voor eigen oefening, studie of gebruik welk(e) niet strikt privé van aard is.

LIEVE HART!

JANINE VAN DER HULST-VEERMAN

Ik
zag je
ergens
lopen
Ik zag je
ik liep
achter je
Het was je
haar Het was
je lichaam
Je draaide
je om
Je was
het niet
Lieve
papa,
je bent
niet meer

Janine van der Hulst-Veerman

Huizen, december 1906 – Marrie

Bakvis

Ze voelde zich schuldig. Vader was nog niet thuis. In moeders ogen woedde een hevige en pikzwarte zeestorm. Moeder had gelijk, het was haar schuld.

Ze warmde haar voeten aan de plaatkachel, terwijl ze eigenlijk de ijzige kou moest trotseren. Meezoeken met de anderen. 'Vader' schreeuwen alsof haar leven ervan afhing. En zwaaien met olielampen.

Maar ze wachtte tot moeder de petroleumlamp ontstak. Marrie verfoeide de beklemmende duisternis.

'Zuinig aan,' vond moeder.

In de winter leefden ze op de pof. Het visseizoen was voorbij. In de hangen lag alles stil.

Gedurende het visseizoen werkte vader als hangenknecht. Hij maakte lange dagen. Helemaal als er grote vangsten waren. Bij nacht en ontij voeren de volle botters de haven van Huizen in. Met paard en wagen vervoerde vader de korven met vis naar de hangen. Daar werden de vissen schoongemaakt en gepekeld, voordat ze in de rokerij verder werden verwerkt door de spieters.

Ze voelde medelijden met vader, die tijdens het visseizoen niet naast moeder in de bedstee sliep, maar meestal in de tochtige hangen in afwachting van de schuiten. Als 's nachts de schepen binnenvoeren, dan wekte vader samen met de andere knechten de spieters. Hij begaf zich naar hun huizen, bonsde op de ramen en riep: 'Schepen zijn binnen!'

Na zijn werk nam hij soms bokking mee dat niet gespiet kon worden. De *koppelozen* werden gekookt met de aardappels. Dit feestmaal vulde negen hongerige magen.

Nog een paar dagen en dan vierden ze Kerst. Voor wat vis bij het kerstdiner ging vader met ome Piet botkloppen op de dichtgevroren Zuiderzee. Ze hadden hun allang terugverwacht, het was al negen uur in de avond. Ze vertrokken vanochtend vroeg om twee uur. Het

was drieënhalf uur lopen tot de kop van de Knar. Zo konden ze twee keer vangen. Bij dageraad en bij zonsondergang. Vader had moeder beloofd niet nog een nacht op het ijs te blijven. De wind draaide echter naar het zuidoosten. Als dat gebeurde kon het ijs losscheuren en afbreken. En als ze dan afdreven, dan…

Het ene moment zat moeder aan de tafel voor het raam, het andere moment opende ze de voordeur en keek de donkere straat in.

Het maanlicht scheen op de houten tafel en op de opgezette buik van moeder. Zeven maanden heen. Marrie wilde dit keer graag een broertje, want zusjes had ze genoeg. Zes in totaal en zij was de oudste.

Ondanks haar zeventien jaar voelde ze zich nog altijd een bakvis. Van de jongens op De Baan kreeg ze aandacht genoeg, dat wel. En als ze bij haar tante oppaste, kwamen er altijd een stuk of wat jongens een bakkie doen.

Eén keer liep het uit de hand. De jongens tikten op de ruiten en riepen: 'Bakkie doen!' Met haar vriendin Aafje opende ze de deur. De jongens waren in geen velden of wegen te bekennen. Ze liepen naar buiten om de jongens te zoeken. Nergens. Bij terugkomst lag de hele woonkamer overhoop.

Inbrekers, dacht Marrie.

Totdat ze gelach vanachter de keukendeur hoorde. Ze voelde zich een dom wicht, omdat ze er in was getrapt. Met de mattenklopper verjoeg ze de jongens. Gelukkig waren ze precies op tijd klaar met opruimen, toen haar tante thuiskwam. Ze vertelde niets over het voorval. Stel je voor, dan mocht ze nooit meer komen oppassen.

Het huis van tante was zo fijn ingericht. Zij had een canapé in de woonkamer en een prachtige donkereiken kabinet. Als Marrie die in de was zette, kreeg ze altijd een kwartje van tante. De eerste keer wilde ze dat niet aannemen, maar tante drong aan. Ze zei, dat ze niet meer mocht komen, als ze het geld niet aannam. En tante zou zich schamen als ze haar niet zou belonen. De keer daarop, veegde ze bij wijze van dank de vloeren met stoffer en blik. Ze dweilde en ze klopte de kleden uit.

Tante had maar één kind. Een jongetje van drie jaar. Een schattig kereltje. Marrie was verkikkerd op hem. Maar hij was ook ziekelijk.

Hij liep altijd met een snotneus en hoestte vaak. Zijn gekuch drong door merg en been. Net als het indringende geluid van de misthoorn in deze nacht.

Ze keek op naar moeder. Moeder was weg. De petroleumlamp brandde.

Was ze naar bed? Marrie sloop naar de slaapkamer en tuurde in de bedstee. Ze luisterde. Ze hoorde moeder niet ademhalen. Ze voelde met haar hand. Het bed was leeg. Ze liep terug naar de kamer. Moeder kwam net binnen.

'Waar was u?'

'Naar de haven. Ik heb er geen rust van dat vader en ome Piet er nog niet zijn. Ik denk dat ze in het donker op het ijs de weg terug niet kunnen vinden. Ik had ze nog zo gewaarschuwd. Vader wilde per se wat extra's vangen voor de Kerst en nou zie je wat ervan komt. Met een beetje pech moeten ze wachten tot het weer licht wordt. De hele nacht op het ijs, ik moet er niet aan denken. De mannen bij de haven seinen met olielampen en de misthoorn. Zo moet vader toch de weg naar ons dorp kunnen terugvinden?'

Moeder pakte de stoel en nestelde zich naast Marrie bij de kachel. Ze zuchtte diep.

Moeder zag bleek.

'Vader komt terug hoor, moeder. Laat mij anders gaan? Ik kan goed in het donker kijken. Ik ben zo terug.'

'Nee, je blijft hier. Het is te donker. Bovendien is het glad. Als je niet uitkijkt, lig je zo languit. En aan gebroken benen hebben we niks.'

'En u dan, voor u is het gevaarlijker om te vallen.' Ze legde haar hand op moeder buik, die hard aanvoelde. 'Bent u gevallen?'

Moeder schudde haar hoofd: 'Och.' Ze schokschouderde.

'Moeder!'

'Ga maar naar bed. Hup naar boven jij. Hier heb je de kaars. Vergeet hem niet uit te blazen.'

Gehoorzaam klom Marrie de leer op. Snel verwisselde ze haar kleding voor haar wollen nachthemd en stapte in het ijzeren ledikant tussen de zakken met stro. Voor de warmte legde ze haar dikke rok ertussen. Zoals moeder het wenste, blies ze de kaars met tegenzin uit.

Ze hield niet van het pikdonkere eindeloze verstikkende gat. Met opgetrokken knieën probeerde ze de slaap te vatten. Telkens schrok ze van het geluid van de misthoorn. Ze bad dat vader veilig thuis zou komen. Dat hij de lichtjes in de verte zou zien en dat hij de misthoorn zou horen.

Er was nog iets dat haar dwarszat. Begin van de week zag ze De Schiele. Ze wilde hem ontwijken, maar het leek wel of hij haar achtervolgde. Ze rende de steeg door en plotseling stond hij hoofdschuddend voor haar. Over De Schiele gingen vreemde verhalen in de rondte. Een week van tevoren kon hij zien dat er iemand doodging. Tot op heden kreeg hij gelijk. Aan moeder had ze er eens naar gevraagd, waarop ze een vaag antwoord kreeg. Haar nieuwsgierigheid kon ze niet bedwingen en probeerde tante uit te horen door de linnenkast een keer extra in de was te zetten en de ramen te zemen.

Bij de thee, durfde ze te vragen naar De Schiele. Tante vertelde dat De Schiele met een helm op was geboren, een soort vlies over het hoofd. Volgens tante was hij een heel gelukkig man.

Dat klopte wel, want ze zag hem vaak grapjes maken met andere mannen als ze aan het pruimen waren.

'Zit hij er nooit naast met zijn voorspelling?' vroeg Marrie.

'De Enige die er nooit naast zit, is God. Vest op mensen geen betrouwen, waar je nimmer heil bij vind.'

Ze was enigszins gerustgesteld. Die helderziende kon het mis hebben.

Marrie droomde van mannen in zwarte kleren, die met lange stokken in het ijs hakten en de netten in de gaten duwden. Ze vingen geen spiering of bot, maar een jongetje in hagelwitte kleren. Zijn gezicht straalde als een ster. Plotseling begon het te hagelen en tikte hard tegen de ruiten.

'Piet is terug! Piet is terug!' riep de hagel. Marrie schrok wakker. Een streep licht viel door een kier in de houten vloer.

'Marrie!' Moeder riep.

Marrie sprong uit haar bed en zo snel als ze kon daalde ze de ladder af naar de woonkamer. Een visserman stond in de woonkamer met zijn pet in zijn hand en zijn hoofd gebogen. Hij droeg een zwarte

Engels leren klepbroek met zilveren broekstukken, grijze kousen, klompen en over zijn kiel droeg hij een baadjen en een zwarte jas. Marrie was onder de indruk van de broekstukken. De grote zilveren bollen waren sierlijk bewerkt met ronde noppen en boogjes. Ze leken op glanzende bloemen. Zijn zware basstem vulde de ruimte.

'Tot Piet terugkwam zijn we doorgegaan. Dat was vanochtend rond een uur of vier. Piets kleding was helemaal bevroren. Vermoedelijk is hij in een wak gevallen. Hij ligt thuis in zijn bed om op temperatuur te komen. De dokter is erbij. Hij kon niks vertellen toen we Piet naar Jaap vroegen. Ik ga vanmiddag bij hem langs om te zien of hij bij zijn positieven is. Als ik meer weet kom ik terug.'

De visserman hield zijn woord en kwam die middag terug. Moeder gaf Marrie opdracht met de meiden naar de zolder te gaan en met ze te spelen.

Het duurde lang eer moeder Marrie met schorre stem bij zich riep. De visserman was verdwenen. Op de stoel tegen de muur, zat moeder met haar handen in haar schort gevouwen en het hoofd voorovergebogen. In haar borst voelde ze een kneep toen ze moeder zag huilen. Ze sloeg haar hand voor haar mond, om haar geluid onder controle te houden.

'Vader?'

Moeder schudde haar hoofd: 'Vader is door het ijs gezakt. Piet probeerde hem te redden, maar zakte zelf door het ijs. Hij kon zichzelf net redden. Vader zag hij niet meer.'

'*Oe dongder*.'

Door het dorp gonsde het nieuws: '*Haj jut al ëheurd*?'

Er kwam veel volk over de vloer. Iedereen wilde uit de eerste mond horen wat er was gebeurd. Met lede ogen zag Marrie dat het laatste stuk koek opging. De pakken koffie waren niet aan te slepen. Haar verzamelde moed trotseerde keer op keer de bijtende kou.

De kruideniersvrouw pakte het pak al van de plank zodra Marrie in de deuropening verscheen. 'Meid, meid, hier heb je een balletje. Of voel je daar jezelf te oud voor?'